

УДК 378.147: 613

С. В. ЧЕРЕВКО

кандидат педагогічних наук, доцент

О. О. ДЕМЧЕНКО

завідуюча лабораторії

Дніпровський національний університет ім. Олесь Гончара

О. Б. СУРКОВА

старший викладач вищої категорії

З. К. ПОДОЛКІНА

методист вищої категорії

Дніпропетровський педагогічний коледж ДНУ ім. Олесь Гончара

О. Є. БОНДАР

старший викладач

Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІЇ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМИ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

У статті обґрунтовано актуальність проблеми здоров'язбереження нації в контексті реформи системи охорони здоров'я в Україні. Вказано виклики й цілі державної політики в галузі охорони здоров'я, основні аспекти її реалізації. Висвітлено цілі реформи системи охорони здоров'я та виявлено місце проблеми здоров'язбереження нації серед першочергових проблем, котрі має вирішити реформа: напрям "Громадське здоров'я та запровадження європейських стандартів" визначено одним із пріоритетів реформування. Описано ключові пропозиції "Реанімаційного Пакета Реформ" щодо створення нової системи громадського здоров'я. Обґрунтовано позицію авторів щодо ролі навчальних закладів у вирішенні завдань реформування в аспекті впровадження системи просвітництва та створення системи підготовки фахівців для системи громадського здоров'я, зокрема щодо розробки освітніх стандартів спеціальності "Громадське здоров'я".

Ключові слова: здоров'язбереження нації, "Реанімаційний Пакет Реформ", реформа системи охорони здоров'я, нова система громадського здоров'я, освітні стандарти спеціальності "Громадське здоров'я".

Сучасна ситуація в Україні з упровадженням реформ дуже схожа з реанімацією. Суспільно-економічна й політична ситуація в країні зумовлює потребу в розробці та реалізації ключових інституційних, економічних і соціальних реформ. Зокрема, у суспільстві наявне прагнення "адаптувати українське законодавство до права ЄС, сприяти послідовному виконанню Угоди про асоціацію між Україною та ЄС для здійснення ключових економічних та секторальних реформ" [1, с. 3]. Експерти української коаліції громадських організацій "Реанімаційний Пакет Реформ" констатують, що "сучасні проблеми в українській системі охорони здоров'я зумовлені як загальним станом здоров'я населення, так і спроможністю (по факту: неспроможністю. – Авт.) системи надання медичної допомоги надавати її вчасно та якісно" [6, с. 71].

Кожен із зазначених векторів – “загальний стан здоров’я населення” та “спроможність системи надання медичної допомоги надавати її вчасно та якісно” – передбачає свої завдання й шляхи вирішення проблеми. Стосовно першого вектора зауважимо, що в Угоді про коаліцію депутатських фракцій “Європейська Україна” від 27.11.2014 окреслено найважливіше на сучасному етапі реформування системи охорони здоров’я рішення щодо популяризації здорового способу життя та розвитку системи громадського здоров’я [6, с. 71].

Тому актуальним вбачаємо дослідження відображення проблеми здоров’язбереження нації в планах реформування системи охорони здоров’я, а також виявлення ролі навчальних закладів у зазначених процесах.

Мета статті – розкрити проблему здоров’язбереження нації в контексті реформи системи охорони здоров’я в Україні, а також сформулювати позицію щодо ролі навчальних закладів у вирішенні завдань реформування України.

У попередніх працях С. Черевко, С. Черевко та О. Павленко [3; 8], наголошено на багатоаспектності проблеми здоров’язбереження й виділено основні напрями її аналізу: “...по-перше, наукові праці та нормативні документи, присвячені проблемі здоров’я, здоров’язбереження, здорового способу життя (насамперед, Статут Всесвітньої організації охорони здоров’я (ВООЗ), ст. 55 Статуту ООН, Міжнародна класифікація працездатності, неповноцінності та здоров’я (ICF); по-друге, міжнародні рамкові документи, що розкривають соціальні аспекти існування проблеми здоров’язбереження та пропонують шляхи розв’язання через упровадження концепцій сприяння покращенню здоров’я (“звіт Лалонда”, Оттавська Хартія – формування концепції сприяння покращенню здоров’я; Аделаїдські рекомендації – розробка політики щодо збереження та зміцнення здоров’я; Глобальна стратегія ВООЗ щодо харчування, фізичної активності і здоров’я тощо); по-третє, праці, що акцентують увагу на вирішенні проблеми здоров’язбереження у сфері освіти” [8, с. 17], зокрема праці, що “розкривають головні принципи здорового способу життя та окремі аспекти здоров’ятворення у сфері освіти (М. Амосов, Г. Апанасенко, О. Балакірева, Н. Башавець, І. Брехман, Т. Бойченко, С. Бондаренко, О. Вакуленко, В. Горашук, Л. Жаліло, В. Казначеев, Л. Колмогорова, Н. Комарова, І. Ляхова, Р. Левін, В. Мазін, О. Московиченко, С. Омельченко, Н. Слободяник, Л. Сущенко, С. Черевко та ін.), ...окремі технології просвітницької роботи з різними цільовими групами щодо покращення громадського здоров’я (Т. Авельцева, Т. Басюк, О. Безпалько, Т. Журавель, Н. Зимівець, Т. Лях, В. Молочний, О. Тіунова), конкретні технології пропаганди здорового способу життя (Л. Андрущак, О. Оржеховська, О. Пилипенко)” [8, с. 6–7].

Уже у 2011 р. в Концепції загальнодержавної програми “Здоров’я 2020: український вимір” на 2012–2020 рр. [2] відзначено необхідність імплементації здоров’язбережувальних стратегій у педагогічному процесі. Згодом у 2016 р. Уряд затвердив Концепцію розвитку системи громадського здо-

ров'я в Україні [5] та Національний план заходів щодо неінфекційних захворювань для досягнення глобальних цілей сталого розвитку [4] на виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [7]. Втім не виникає сумніву, що й на сьогодні в Україні діє система охорони здоров'я, що ігнорує міжнародні стандарти в зазначеній галузі, актуальні тенденції модернізації, нівелює реальні потреби населення у сфері охорони здоров'я й ставить під загрозу здоров'я української нації.

Саме така небезпека для нації й державності є основною причиною уваги до викликів і цілей державної політики в галузі охорони здоров'я, уваги з боку свідомої та компетентної громадськості, яка об'єдналася в українську коаліцію громадських організацій “Реанімаційний Пакет Реформ”. Громадські експерти як основні аспекти реалізації зазначеної державної політики розглядають такі, як: громадське здоров'я та запровадження європейських стандартів, автономізація закладів охорони здоров'я, реформа закупівель ліків і вакцин, спрощена реєстрація ліків, реімбурсація, надання медичної допомоги [1, с. 44–47].

У ході дослідження з'ясовано, що проблему здоров'язбереження нації “Реанімаційний Пакет Реформ” розглядає серед першочергових, котрі має вирішити реформа за напрямом “Громадське здоров'я та запровадження європейських стандартів”. Цей напрям визнано одним із пріоритетів реформування. Так, до ключових пропозицій “Реанімаційного Пакета Реформ” щодо створення нової системи громадського здоров'я включено: розробку і затвердження нових механізмів фінансування системи громадського здоров'я; законодавче забезпечення повноважень та діяльності центрів системи громадського здоров'я та визначення порядку перевірок підприємств і установ з питань громадського здоров'я; запровадження системи просвітництва та економічної підтримки здорового способу життя; законодавче забезпечення захисту здоров'я населення від шкідливого впливу тютюну; встановлення стандартів якості та безпеки крові, тканин, клітин та органів, неінфекційних захворювань відповідно до Директив ЄС; усунення законодавчих колізій щодо обов'язковості проведення профілактичних щеплень; передбачення системи підготовки фахівців для системи громадського здоров'я і затвердження міжгалузевої освітньої спеціальності – громадське здоров'я [1, с. 47].

У дисертаційній роботі С. Черевко [8] обґрунтовано роль і можливості вищих навчальних закладів у формуванні здоров'язбережної компетентності молоді шляхом формальної, інформальної та неформальної освіти з використанням здоров'язбережувальних технологій. Спираючись на власний практичний досвід у закладах освіти II–IV рівнів акредитації та враховуючи вищевикладене, ми поділяємо висновки дослідниці й вважаємо, що саме навчальним закладам має бути відведена вирішальна роль у втіленні завдань реформування в аспекті впровадження системи просвітництва та створення системи підготовки фахівців для системи громадського здоров'я. Зокрема, ми вважаємо, що навчальні заклади мають не тільки матеріально-технічну

базу, а й молодих науковців з актуальними знаннями, педагогів, які вболівають за країну та націю й володіють здоров'язбережувальними технологіями, мають готовність до їх упровадження.

Уважаємо також за необхідне й можливе створити багатoproфільну рівневу робочу групу з розробки й упровадження освітніх стандартів спеціальності “Громадське здоров'я”.

Багатoproфільність може бути забезпечена представництвом у робочій групі фахівців з різних питань: фізкультурної освіти, валеології, споживчої освіти, медицини, неформальної та інформальної освіти тощо.

Під рівневістю ми розуміємо залучення до роботи робочої групи тих експертів, які працюють у навчальних закладах різних рівнів освіти – так званих “експертів за рівнями освіти”.

Висновки. Таким чином, у статті розглянуто виклики й цілі державної політики у сфері охорони здоров'я. З'ясовано, що одним з основних аспектів її реалізації визначено напрям “Громадське здоров'я та запровадження європейських стандартів”. Сформульовано позицію авторів щодо ролі навчальних закладів різних рівнів у вирішенні завдань реформування системи охорони здоров'я та здоров'язбереження нації в аспекті запровадження системи просвітництва та створення системи підготовки фахівців для системи громадського здоров'я. Зокрема, відзначено необхідність створення багатoproфільної рівневої робочої групи з розробки освітніх стандартів спеціальності “Громадське здоров'я”.

У статті на розгляд наукової спільноти винесено лише один з можливих шляхів реалізації підцілей реформи системи охорони здоров'я, пов'язаних із здоров'язбереженням нації, – удосконалення систем просвіти та професійної підготовки фахівців для системи громадського здоров'я. Подальші наукові розвідки передбачають розробку освітніх стандартів спеціальності “Громадське здоров'я”.

Список використаної літератури

1. Дорожня карта реформ (вересень 2016 – грудень 2017 рр.) / за ред. В. В. Міського. Київ, 2016. 72 с.
2. Здоров'я 2020: український вимір : Концепція Загальнодержавної програми на 2012–2020 роки, схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31.10.2011 № 1164-р. База даних “Законодавство України”. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1164-2011-%D1%80>.
3. Павленко О. О., Черевко С. В. Формування здоров'язбережувальної компетентності: від стратегії до тактики. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія “Педагогіка. Психологія. Філософія”* / редкол.: Д. О. Мельничук (відп. ред.) та ін. Київ, 2013. Вип. 192. Ч. 2. С. 48–55.
4. Про затвердження Національного плану заходів щодо неінфекційних захворювань для досягнення глобальних цілей сталого розвитку : Проект розпорядження КМУ. 2017. URL: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/Pro_20170329_0.html.
5. Про схвалення Концепції розвитку системи громадського здоров'я в Україні : Розпорядження КМУ від 30.11.2016 № 1002-р. База даних “Законодавство України”. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1002-2016-%D1%80>.
6. Реформи під мікроскопом (станом на квітень 2017 р.) / за ред. В. В. Міського. Київ : Софія-А, 2017. 132 с.

7. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. База даних “Законодавство України”. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

8. Черевко С. В. Підготовка майбутніх учителів до застосування здоров’язбережувальних технологій у професійній діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Дніпропетровськ, 2015. 284 с.

Стаття надійшла до редакції 12.09.2017.

Черевко С. В., Демченко Е. А., Суркова О. Б., Подолкіна З. К., Бондарь О. Е. Здоров’єсбереження нації в контексте реформи системи охорони здоров’я в Україні

В статті обосновується актуальність проблеми здоров’єсбереження нації в контексте реформи системи охорони здоров’я в Україні. Представлені виклики і цілі державної політики в сфері охорони здоров’я, основні аспекти її реалізації. Освітлені цілі реформи системи охорони здоров’я і виявлено місце проблеми здоров’єсбереження нації середі первоочередних проблем, які повинна вирішити реформа: напрямлення “Общественное здоров’є і впровадження європейських стандартів” визначено одним з пріоритетів реформування. Описано ключові пропозиції “Реанімаційного Пакета Реформ” по створенню нової системи общественного здоров’я. Обоснована точка зору авторів стосовно ролі навчальних закладів в вирішенні завдань реформування в аспекті впровадження системи просвіщення і створення системи підготовки спеціалістів для системи общественного здоров’я, в частині по розробці освітніх стандартів спеціальності “Общественное здоров’є”.

Ключові слова: здоров’єсбереження нації, “Реанімаційний Пакет Реформ”, реформа системи охорони здоров’я, нова система общественного здоров’я, освітні стандарти спеціальності “Общественное здоров’є”.

Cherevko S., Demchenko O., Surkova O., Podolkina Z., Bondar O. Health Saving of the Nation in the Context of Healthcare System Reform in Ukraine

The article focuses on the urgent problem of the nation’s health saving in the context of healthcare system reform in Ukraine. The paper presents the challenges and objectives of the state policy in the field of healthcare as well as the main aspects of its implementation (public health and introducing European standards, autonomization of health institutions, reform of the procurement of medicines and vaccines, simplified registration of medicines, reimbursement, provision of medical aid). The aims of healthcare system reform have also been highlighted and the issue of the nation’s health saving has been set among the priority problems to be solved with the help of the reform. There have been described the key proposals of the Reanimation Package of Reforms on the creation of a new public health system, namely: to develop and adopt new mechanism of funding the system of public health; to formalize legislatively the powers and the activity of public health centers, to determine the procedure of inspecting public health enterprises and establishments; to introduce the system of raising awareness of healthy lifestyle and its economic support; to formalize legislatively protection of public health from the harmful effects of tobacco; to establish the standards of quality and safety of blood, tissues, cells and organs, and non-infectious diseases in accordance with the EU Directives; to eliminate conflict of laws as to mandatory preventive vaccinations; to develop a system of training of public health professionals, to establish public health as a multidisciplinary education specialty. On their basis there has been presented the authors’ point of view on the role of educational establishments in solving the tasks of the reform in the aspect of introducing an education system and creating a system for training specialists in the field of public health, in particular, in the development of education standards of specialty “public health”.

Key words: nation’s health saving, Reanimation Package of Reforms, healthcare system reform, new system of public health, education standards of specialty “public health”.